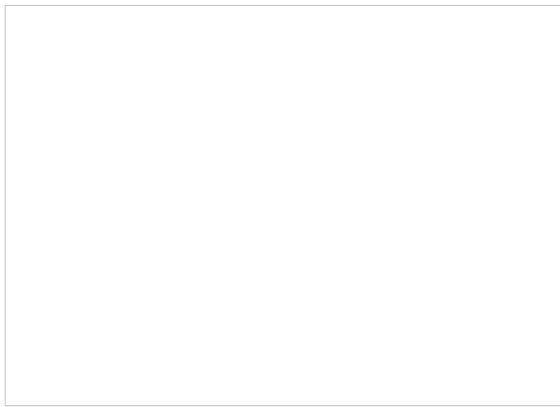

Baş piträniň hökümi, hikmeti, jynsy, mukdary, berilmeli wagty we berilmeli ýeri.

Allaha hamd, Pygamberimiz Muhammede salat we salam bolsun.

Piträniň hökümi?

Sorag: Fytır sadakasyň (piträniň) hökümi näme?

Jogap: Fytır sadakasy (pitre) Pygamberimiziň (sallallahu aleýhi we sellem) parz eden parzlaryndandyr. Çünkü Abdullał Ibn Omar (radiallahu anh) şeýle diýyär: “**Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) hurmadan ýa-da arpadan bir ölçeg edip, Ramazanda fytır (pitre) bermegi parz edendir.**”

Mundan başga zatlardan fytır sadaka bermek dogry däldir. Bahasy iýmitden gymmat bolsada, pul ýa-da eşik, haly-kilim, gap-gaç ýaly zatlar fytır sadakasy höküminde berilmegi dogry däldir.¹

Pitre kumlere wäjip, kumlere müstehap?

Sorag: Pitre kumlere wäjip, kumlere müstehap?

Jogap: Erkek ýa-da zenan, uly-kiçi, orazaly ýa-da orazasız hemme muslimnlara fytır sadakasy (pitre) bermek wäjipdir/parzdyr. Bir kişi saparda-yolagçy bolanlygy üçin oraza tutmadık bolsada, onuň fytır bermegi gerekdir.

Müstehap bolýanlar barada aýtsak, Allah rahmet etsin fykyhçylarymız ene göwresindäki çaga üçin pitre bermek wäjip däl, müstehap bolar diýendirler.²

Bir muslimmanda özünüň we maşgalasynyň bir gije-gündizlik iýjek-işjeginde artygy bar bolsa, özünüň ekläp oturan maşgala agzalarynyň her biri üçin pitre bermelidir. Aklynda kemlik bolan üçin hem pitre beriler. Pitrede zekatda boluşy ýaly nisap ýokdur.

Fytır (pitre) sadakasyň hikmeti?

Sorag: Fytır (pitre) sadakasyň hikmedi näme?

Jogap: Käbir hadyslarda fytır sadakasyň iki hikmet sebäpli meşru bolanlygyny beýan edilýär.

Birinjisí: Bu sadaka garyplary doýurmak üçindir. Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) şeýle diýyär: “**Olary (garyplary) bu gün dilegçilik etmekden halas ediň.**” Çünkü bayram günü bolanlygy üçin şatlanmaly günleridir. Olar bu gün şatlyklaryny, şükürlerini Robbine beýan edýän günleridir.

Ymmatyň içindäki garyplaryň we mätäcleriň bayram gününde boýny bükkük we pes ýagdaýa düşmezligi üçin, Allah Tagala fytır sadakasyň (piträni) meşru edendir. Şonuň üçin Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem): “**Olary (garyplary) bu gün dilegçilik etmekden halas ediň**” diýendir.

Käbir rowayatlarda bolsa, şeýle diýilýär: “**Baýlaryňzy Allah Tagala munyň (ýagny fytır sadakasy) bilen päklär. Garybyňza bolsa, beren (sadakasyň) has artygy bilen gaýtaryp berer.**”

Ikinjisí: Fytır sadakasy oraza tutan kişi üçin (günälderden) pæklenmekdir. Çünkü orazasynda käbir kemçilikler bolup biler, orazalyka ýaramaz hereketler eden bolmagy mümkün we orazasyny päklejek zada mätäç bolup biler. İne şonuň üçin hem fytır sadakasy, orazalynyň gürلän dereksiz we ýaramaz sözleriniň we şoňa meňzeş zatlaryň günälerinden pæklenmegi üçin wesile edilendir.²

Piträniň jynsy (görnüşi).

Sorag: Pitre höküminde berilmeli zatlar nämeler?

Jogap: Hadysda piträniň aşakdaky baş zatdan berilýändigi aýdylýandyrlar:

1-Bugday, 2-Arpa, 3-Hurma, 4-Kışmiş, 5-Peynir.

Emma käbir alymlar hadysda diňe bu baş görnüşin aýdylmagynyň sebäbi, şol döwürde iýmit höküminde bulary ullanmak meşhur bolanlygy üçin diýip, bürünç we mekge ýaly iýmitleriň ulanylýan ýerinde, bularyň hem pitre berilmegini jaiz kabul ederler.³

Alymlarymyzyň aýdyşy sünnetde iýimiň bellı bir jynsy pitre üçin şert goşulan däldir.⁴ Şonuň üçin hem bir ýurtda köp iýilýän⁵ we ölçeg bilen ölçelyän zatlardan pitre bermek jaizdir diýendirler. Et ýaly terezi bilen çekiliýän/tartylyan zatlardan pitre bermek jaiz däldir.⁶

Piträniň mukdary?

Sorag: Piträniň muktary näçe?

Jogap: Pitre hökümünde bürünç ýa-da bugdaý ýa-da hurma ýaly bir ýurdyň (köp ullanýan) iýmitlerinden uly-kiçi, erkek-zenan, erkin-gul her bir musliman (ýagny adam başy) üçin bir ölçeg iýmit bermek wäjjipdir.

Pygamberimizden (sallallahu aleýhi we sellem) muňa degişli sayh hadyslar rowayat edilendir.

Piträni ynsanlar baýram namazyna çykmazyndan öň bermelidir. Baýramdan bir-iki gün öň berilsede zyýany ýokdur.

Bir öljeg (arapçada: sa') kile hasaby bilen üç kilä ýakyndyr.⁷

Pitre haçan berilmeli?

Sorag: Pitre haçan berilmeli?

Jogap: Baýramyň öň ýany berilmegi has faziletlidir. Baýramdan bir-iki gün öň berilsede bolýandyr. Ondan has önräk berilmegi jaiz däldir.

Çünkü piträni garyba baýramdam ençeme gün öň berse, ol kişi ony harjap baýramda hiç zatsyz galyp biler we dileğcilik etmek ýagdaýyna düşüp biler. Şonuň üçin hem piträni baýram namaza çykmazyndan öň ýa-da bir-iki gün öň ýany berilmegi muslimana buýrulandy.⁸

Eger bir kişi unudanlygy üçin baýramdan öň pitresini bermedik bolsa, ýadyna düşende baýramdan soňra kaza hökümünde pitresini bermelidir.⁹ Ramazan aýynyň başynda pitre bermek meselesi bolsa, yhtylafly bolup, dogry däldigi gaty güýcli ähimaldyr. Çünkü adyndan hem belli boluşy ýaly fytır, orazany açmak Ramazan aýynyň soñunda bolar. Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) hem ynsanlara baýram namaza çykmazyndan öň pitre bermegi buýrulandy.¹⁰

Pitre kumlere berilmeli?

Sorag: Pitre kumlere berilmeli?

Jogap: Pitre diňe bir ýere beriler, ol hem garyplardyr. Çünkü Ibn Abbas (radiallahu anh) şeýle diýdi: "**Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) fytır sadakasy (pitre) orazaly üçin dereksiz we hapa sözlerden pæklenme, garyplar üçin bolsa, doýumluk hökümünde parz etdi.**"¹¹

Allah Tagala pitrelerimizi kabul etsin!

Allaha hamd, Pygamberimiz Muhammede salat we salam bolsun.

1-Şeyh Ibn Useýmin, Fykhu'l-Ibadat, sahypa-212.

2-Şeyh Ibn Useýmin, Fykhu'l-Ibadat, sahypa-213.

2-Şeyh Ibn Jibrin, Fetawa es-Siýam, sahypa-185.

3-Şeyh Ibn Jibrin, Fetawa es-Siýam, sahypa-179.

4-Şeyh Abdulaziz bin Bätz, Tuhfetu'l-Ihwan bi Ejwibetin Muhimmetin Tetealleke bi Erkanı'l-Islam, sahypa-155.

5-Şeyh Ibn Jibrin, Fetawa es-Siýam, sahypa-186.

6-Fetawa eş-Şeyh Muhammed es-Salih el-Useýmin, 1/465-467.

7-Ibn Bätz, el-Fetawa-Kitabu'd-Dawe, 1/122-123.

8-Şeyh Ibn Jibrin, Fetawa es-Siýam, sahypa-187.

9-Şeyh Ibn Jibrin, Fetawa es-Siýam, sahypa-187.

10-Fetawa eş-Şeyh Muhammed es-Salih el-Useýmin, 1/463.

11-Şeyh Ibn Useýmin, Fykhu'l-Ibadat, sahypa-213-214.